

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1925:25
JUSTITIEDEPARTEMENTET

F Ö R S L A G

TILL

L A G

OM

DÖDANDE AV FÖRKOMMEN
HANDLING

M. M.

AVGIVNA AV

UTSEDDA KOMMITTERADE

S T O C K H O L M

1 9 2 5

Statens offentliga utredningar 1925

Kronologisk förteckning

1. Utredning av vissa frågor rörande privatläroverken. Norstedt. 173 s. 2 pat.-tab. K.
2. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 81. Den svenska tvättmedelsindustrin med särskild hänsyn till förhållandena före världskriget. Av Hj. Heimbitrger. Marcus. 103 s. Fl.
3. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 29. Den svenska skoindustrin med särskild hänsyn till förhållandena före världskriget. Av W. Smith. Tullberg. 104 s. Fl.
4. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 80. Den svenska cementindustrin med särskild hänsyn till förhållandena före världskriget. Av O. Edström. Marcus. 48 s. Fl.
5. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 82. Den svenska porslinsindustrin med särskild hänsyn till förhållandena före världskriget. Av E. W. Tullberg. Tullberg. 64 s. Fl.
6. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 83. Tryckeri- och pappersfärdningsindustrin i Sverige. Av P. Hilgerdt. Marcus. 125 s. Fl.
7. Underofficersakkunnigas yttrande och förslag jämte personalrepresentanternas särskilda yttrande. Fahlcrantz. 140 s. F6.
8. Betänkande med utredning och förslag angående socialförsäkringens organisation. Norstedt. viij, 355 s. Fl.
9. Betänkande med förslag till grunder för avsättning till de under Kungl. Kommunikationsdepartementet lydande affärsdrivande verkens förnyelsefonder samt för användning och placering av förnyelsefondernas medel. Norstedt. 44 s. K.
10. Förslag till förordning angående statlig inkomst- och förmögenhetsskatt jämte motiv. Norstedt. 40 s. Fl.
11. Det svenska skogsbrukets förutsättningar och historia. Av N. Schager. Tiden. viij, 168 s. Fl.
12. Sveriges enskilda skogar. Av N. Schager. Tiden. viij, 309 s. Fl.
13. Byggnadsstyrelsesakkunnigas betänkande angående omorganisation av byggnadsstyrelsens byggnadsbyrå m. m. Marcus. 110 s. K.
14. Utkast till ändrad lydelse av 1—12, 19, 21—24, 26, 28—35, 40 samt 48 och 49 §§ i kungl. stadgan den 22 juni 1920 med vissa föreskrifter angående domsgornas förvaltning. Marcus. 89 s. Ju.
15. Betänkande angående ordnandet av statens byggnadsverksamhet inom Stockholm. Centratr. xvj, 527 s. 12 pl. K.
16. Konsumentkooperationen i Sverige. Av A. Gjöres. Tiden. viij, 168 s. Fl.
17. Betänkande rörande det s. k. Genèveprotokollet angående avgörande på föredlig väg av internationella tvister. Norstedt. 148 s. U.
18. Betänkande beträffande vattenfallsstyrelsens landsbygds- taxor m. m. Marcus. 167 s. 7 bil. K.
- 19—20. Utredning rörande fiskerättsförhållandena vid rikets kuster. Del 1. 389 s. Del 2. 232 s. Marcus. Jo.
21. Förslag till lag om försäkringsavtal m. m. Norstedt. 386 s. Ju.
22. Förfalskningsbrotten. Förberedande utkast till strafflag. Speciella delen. 6. Av J. O. W. Thyren. Lund, Berling. vj, 249 s. Ju.
23. Förslag till löneroglering för landsfogdar och landskalkar m. m. Marcus. 172 s. S.
24. 1921 års pensionskommittés betänkande. 4. Betänkande med förslag till militär tjänstepensionslag. Idun. 150 s. F6.
25. Förslag till lag om dödande av förkommen handling m. m. Norstedt. 52 s. Ju.
26. Förslag till lag om gälds betalning genom penningars nedskattande i allmänt förvar. Norstedt. 21 s. Ju.

Anm. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = eklestastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 8 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i om- slag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1925: 25
JUSTITIEDEPARTEMENTET

F Ö R S L A G

TILL

L A G

OM

DÖDANDE AV FÖRKOMMEN
HANDLING

M. M.

A V G I V N A A V

UTSEDDA KOMMITTERADE

STOCKHOLM 1925

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

252075

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

REPORT OF THE PHYSICS DEPARTMENT

FOR THE YEAR 1955-1956

1956

CHICAGO, ILLINOIS

TILL KONUNGEN.

Genom nådigt beslut den 23 januari 1925 har Kungl. Maj:t uppdragit åt försäkringslagstiftningskommittén att på grundval av ett utav särskilda kommitterade den 31 december 1907 avgivet, till kommittén överlämnat för-

slag till lag om dödande av bortkomna handlingar utarbete nytt förslag i ämnet.

Till fullgörande av detta uppdrag får kommittén härmed i underdånighet överlämna av motiv åtföljda förslag till

- 1) lag om dödande av förkommen handling;
- 2) lag om ändrad lydelse av 167 § sjölagen;
- 3) lag om ändrad lydelse av 17 och 20 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom;
- 4) lag om ändrad lydelse av 2 och 9 §§ i lagen den 14 juni 1907 om inteckning i tomträtt och vattenfallsrätt;
- 5) lag om ändrad lydelse av 12 och 17 §§ i lagen den 10 maj 1901 om inteckning i fartyg; samt
- 6) lag om ändrad lydelse av 6 och 8 §§ i förordningen den 13 april 1883 angående förlagsinteckning.

Underdånigst

E. MARKS v. WÜRTEMBERG

RUDOLF EKLUND

KARL HERLITZ

EDV. PHRAGMÉN

Gunnar Palme.

Stockholm den 17 Juni 1925.

Förslag

till

Lag

om dödande av förkommen handling.

1 §.

Löpande skuldebrev, växel, konnossement eller annan handling, vars företeende utgör villkor för rätt att kräva betalning eller påkalla fullgörande av annan förpliktelse, må, där antagas kan att handlingen förstörts eller eljest förkommit, dödas på begäran av den, som handlingen förlorat. Samma lag vare i fråga om aktiebrev, så ock beträffande intecknad förskrivning, som är ställd till viss man.

2 §.

Ansökan om dödande av handling skall, skriftligen avfattad, ingivas till rätten i den ort, där förpliktelsen skall fullgöras, eller, om sådan ort ej är nämnd i handlingen, till den rätt, där den förpliktade är skyldig att svara i tvistemål, som angå gäld i allmänhet. Har på grund av handlingen inteckning meddelats i fast egendom, tomträtt eller vattenfallsrätt eller i fartyg, skall ansökningen göras hos den rätt, som meddelat inteckningen.

Ansökan om dödande av konnossement skall ingivas till rätten i godsets bestämmelseort.

Äro enligt vad nu är sagt flera domstolar behöriga, må ansökningen göras vid vilken som helst av dem.

3 §.

Vid ansökning, som i 2 § är sagd, skall fogas avskrift av handlingen eller sådan uppgift om dess innehåll, som är nödig för dess säkra igenkännande.

4 §.

Sökanden åligger att, så vitt ske kan, underrätta den förpliktade om ansökningen. Avser ansökningen handling, på grund varav inteckning är meddelad, skall den intecknade egendomens ägare underrättas, ändå att han ej är personligen ansvarig för inteckningen.

5 §.

Rätten äge, innan beslut i saken meddelas, förelägga sökanden att förebringa utredning om viss omständighet, som finnes kunna på saken inverka. Där så prövas lämpligt, må rätten ock förelägga sökanden att med ed bekräfta riktigheten av lämnad uppgift.

6 §.

Har sökanden visat sannolika skäl, att handlingen för honom förstörts eller eljest förkommit, förelägge rätten honom att å viss rättegångsdag fullfölja ansökningen; och utfärde rätten offentlig stämning, som anslås å rättens dörr och genom sökandens försorg införes i allmänna tidningarna ävensom, där rätten prövar lämpligt, i tidning inom orten. Införandet i allmänna tidningarna skall äga rum i första numret för januari, april, juli eller oktober månad, efter ty rätten bestämmer; och skall vid utsättande av dag för ansökningens fullföljande iakttagas, att minst ett och högst två år komma att förflyta mellan dagen för införandet och den dag, som utsättes för ärendets fullföljande.

I stämningen skall lämnas beskrivning av handlingen och meddelas, att sannolika skäl visats för sökandens uppgift, att den för honom förkommit, ävensom givas tillkänna, att, om någon innehar handlingen eller har kännedom om att den finnes i behåll, han bör därom hos rätten eller domaren göra anmälan sist å den för ärendets fullföljande utsatta dag.

7 §.

Fullföljes ej ansökningen å utsatt dag, vare den förfallen.

Samma lag vare, där sökanden ej gitter visa, att kungörelsen blivit i föreskriven ordning införd i tidningarna.

8 §.

Finner rätten, vid prövning av ansökningen, någon omständighet ej hava förekommit som utvisar att handlingen finnes i behåll eller giver skäligen anledning till antagande att så är fallet, varde handlingen genom beslut av rätten dödad.

9 §.

Varder handling dödad efter ty här förut är sagt, må den omständigheten att handlingen ej kan företes icke utgöra hinder för sökanden att göra gällande den rätt, som på handlingen kunnat grundas; och har den, som är förpliktad att fullgöra vad i handlingen blivit utfäst eller vars egendom på grund av in-teckning eller eljest häftar för utfästelsen, att utfärda ny handling, som mot den dödade svarar.

Var den dödade handlingen in-tecknad, har rättens ordförande att på begäran av den nya handlingens innehavare å handlingen teckna bevis att den medför den in-teckningsrätt som tillkommit den dödade handlingen.

I fråga om växel, check och konnossement gälle utöver vad nu sagts vad därom i växellagen och sjölagen är särskilt stadgat.

10 §.

Är handling, om var dödande gjorts ansökning, intecknad i fast egendom, tomträtt eller vattenfallsrätt eller i fartyg, har rätten att om ansökningen samt om rättens slutliga utslag i ärendet så snart ske kan göra anteckning i inteckningsprotokollet och inteckningsboken, så ock, där handlingen är intecknad jämväl i egendom som lyder under annan rätt, giva den rätt meddelande för anteckning i dess inteckningsprotokoll och inteckningsbok.

11 §.

Vad här förut är stadgat om den förpliktade skall, när fråga är om dödande av aktiebrev, tillämpas å aktiebolaget.

12 §.

Denna lag äge ej tillämpning å banksedlar.

På Konungen ankomme att i fråga om aktier eller obligationer, som prövas vara ägnade att i större omfattning vinna avsättning utom riket, förordna, att dödande enligt denna lag ej må äga rum.

Angående dödande av förkommen sparkassebok eller motbok med sparbank eller postsparbanken gälle vad särskilt är stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1922.

Genom lagen upphäves § 3 i förordningen den 7 maj 1880 om nya växelagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall.

Är, då lagen träder i kraft, ärende anhängigt angående dödande av förkommen växel, check eller konnossement, skall det behandlas enligt äldre lag.

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse av 167 § sjölagen.

Härigenom förordnas, att 167 § sjölagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Har i den ordning, som är särskilt stadgad, ansökan gjorts om dödande av konnossement, äge, sedan offentlig stämning utfärdats, sökanden utbekomma godset, därest han hos rättens ordförande ställer säkerhet för de anspråk å godset, vilka lagligen må tillkomma innehavare av konnossementet.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 192..

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 17 och 20 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom.

Härigenom förordnas, att 17 och 20 §§ i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom skola erhålla följande ändrade lydelse:

17

Då inteckning blivit beviljad, teckne rätten bevis därom å den handling, varpå den intecknade fordran är grundad.

Huru inteckningshandling, som förkommit, må dödas, därom gälle vad särskilt är stadgat.

20 §.

Vill någon låta förnya inteckning, uppvisse hos rätten fordringshandlingen i huvudskrift; och varde bevis om förnyelsen där tecknat å handlingen. Sökanden stånde ock fritt att inför annan underrätt förete inteckningshandlingen; den rätt låte, då sådant sker, i sitt inteckningsprotokoll korteligen intagas vad handlingen innehåller med dag och årtal, då den utgavs, av vilken rätt inteckningen är beviljad, när och under vilken paragraf i protokollet det skedde, och när inteckningen förnyades, nedsattes eller annorledes förändrades, om det skett; teckne ock bevis å handlingen, att den varit företedd till vinnande av inteckningsförnyelse: sedan ingive sökanden protokollet däröver till den rätt, som inteckningen beviljat, inom tid, som i 19 § sägs; och vare detta så gilt, som om handlingen där blivit företedd.

Har någon, som efter ty särskilt är stadgat sökt dödande av förkommen inteckningshandling, i anledning därav utverkat sig offentlig stämning, och vill han låta förnya inteckningen innan frågan om handlingens dödande blivit slutligen behandlad, ingive han före utgången av den i 19 § stadgade tid till rätten den offentliga stämningen i avskrift. Varder inteckningshandlingen sedermera dödad, och vinner beslutet därom laga kraft, skall

rätten på anmälan förklara inteckningen vara förnyad den dag den offentliga stämningen ingavs. Visas att ansökningen om handlingens dödande förfallit eller blivit genom beslut, som vunnit laga kraft, avslagen, förklare rätten frågan om förnyelse hava förfallit.

Går tiden, inom vilken inteckning i egendom å landet bör förnyas, till ända innan nästa lagtima ting, må inteckningen förnyas på urtima ting, vilket domaren har att på anmälan av inteckningens innehavare och på hans bekostnad inom sagda tid hålla; vare dock inteckningshavaren skyldig att å nästa lagtima ting förete inteckningshandlingen eller rättens bevis om förnyelsen att i inteckningsprotokollet införas. Försummar han det, vare förnyelsen utan verkan.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 192 .

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 2 och 9 §§ i lagen den 14 juni 1907 om inteckning i tomträtt och vattenfallsrätt.

Häri genom förordnas, att 2 och 9 §§ i lagen den 14 juni 1907 om inteckning i tomträtt och vattenfallsrätt skola erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

Inteckning i tomträtt sökes hos den rätt, varunder tomten lyder; och skall den handling, på grund varav inteckningen äskas, därvid i huvudskrift till rätten ingivas. Rätten låte handlingen eller den del därav, som ligger till grund för ansökningen, offentligen uppläsa och i tomträttsprotokollet införas.

Finnes ej å handlingen sådant medgivande, som i 1 § sägs, varde ansökningen genast avslagen.

Inteckning må ej beviljas, med mindre det upplyses, att tomträttshavaren ej var gift, eller det visas, att samtycke eller tillåtelse till inteckningen givits, efter ty i 6 kap. 4 eller 6 § giftermålsbalken sägs, eller att medgivandet till inteckning ändock är gällande. Möter på grund av vad nu är sagt hinder för inteckningens beviljande, varde ansökningen förklarad vilande; och åligge det sökanden att i stad inom tre månader och å landet sist å det ting, som infaller näst efter tre månader, visa, att hindret blivit undanröjt, vid äventyr att eljest ansökningen är förfallen.

Då inteckningen blivit beviljad, teckne rätten bevis därom å fordringshandling.

Huru inteckningshandling, som förkommit, må dödas, därom gälle vad särskilt är stadgat.

9 §.

1 mom. Inteckning i tomträtt skall förnyas i den ordning här nedan i 2 mom. sägs, första gången inom tio år sedan den beviljades och sedermera inom tio år från varje förnyelse. Sker det ej, vare inteckningen förfallen, ändå att inom nämnda tid vidtagits sådan åtgärd, som i 11 § andra stycket sägs.

Har rätten förklarat ansökan om inteckning vilande, skall inom tio år därefter och sedermera inom vart tionde års slut ansökningen, där den fortfarande är vilande, åter av sökanden hos rätten anmälas. Sker det ej, vare ansökningen förfallen.

2 mom. Vill någon låta förnya inteckning, uppvisade hos rätten fordringshandling i huvudskrift; och varde bevis om förnyelsen där tecknat å handlingen. Sökanden stånde ock fritt att inför annan underrätt förete inteckningshandling: den rätt låte, då sådant sker, i sitt tomträttsprotokoll korteligen intagas vad handlingen innehåller med dag och årtal, då den utgavs, av vilken rätt inteckningen är beviljad, när och under vilken paragraf i protokollet det skedde, och när inteckningen förnyades, nedsattes eller annorledes förändrades, om det skett; teckne ock bevis å handlingen, att den varit företedd till vinnande av inteckningsförnyelse; sedan ingive sökanden protokollet däröver till den rätt, som inteckningen beviljat, inom tid, som i 1 mom. sägs; och vare detta så gilt, som om handlingen där blivit företedd.

Har någon, som efter ty särskilt är stadgat sökt dödande av förkommen inteckningshandling, i anledning därav utverkat sig offentlig stämning, och vill han låta förnya inteckningen innan frågan om handlingens dödande blivit slutligen behandlad, ingive han före utgången av den i 1 mom. stadgade tid till rätten den offentliga stämningen i avskrift. Varder inteckningshandling sedermera dödad, och vinner beslutet därom laga kraft, skall rätten på anmälan förklara inteckningen vara förnyad den dag den offentliga stämningen ingavs. Visas att ansökningen om handlingens dödande förfallit eller blivit genom beslut, som vunnit laga kraft, avslagen, förklare rätten frågan om förnyelse hava förfallit.

Går tiden, inom vilken inteckning i tomträtt, som avser tomt å landet, bör förnyas, till ända innan nästa lagtima ting, må inteckningen förnyas på urtima ting, vilket domaren har att på anmälan av inteckningens innehavare och på hans bekostnad inom sagda tid hålla; vare dock inteckningshavaren skyldig att å nästa lagtima ting förete inteckningshandling eller rättens bevis om förnyelsen att i tomträttsprotokollet införas. Försummar han det, vare förnyelsen utan verkan.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 192 .

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 12 och 17 §§ i lagen den 10 maj 1901 om inteckning i fartyg.

Härigenom förordnas, att 12 och 17 §§ i lagen den 10 maj 1901 om inteckning i fartyg skola erhålla följande ändrade lydelse:

12 §.

Då inteckning blivit beviljad, teckne rätten bevis därom å fordringshandlingen.

Huru inteckningshandling, som förkommit, må dödas, därom gälle vad särskilt är stadgat.

17 §.

Vill någon låta förnya inteckning i fartyg, uppvisse hos inteckningsdomstolen fordringshandlingen i huvudskrift; och varde bevis om förnyelsen där tecknat å handlingen. Sökande stånde ock fritt att inför annan underrätt förete inteckningshandlingen: den rätt låte, då sådant sker, i sin dombok korteligen intagas vad handlingen innehåller med dag och årtal, då den utgavs, när och under vilken paragraf i protokollet inteckningen är beviljad och när inteckningen förnyades, nedsattes eller annorledes förändrades, om det skett; teckne ock bevis å handlingen, att den varit företedd till vinnande av inteckningsförnyelse: sedan ingive sökanden protokollet däröver till inteckningsdomstolen inom tid, som i 16 § sägs; och vare detta så gilt, som om handlingen där blivit företedd.

Har någon, som efter ty särskilt är stadgat sökt dödande av förkommen inteckningshandling, i anledning därav utverkat sig offentlig stämning, och vill han låta förnya inteckningen innan frågan om handlingens dödande blivit slutligen behandlad, ingive han före utgången av den i 16 § stadgade tid till inteckningsdomstolen den offentliga stämningen i avskrift. Varder inteckningshandlingen sedermera dödad, och vinner beslutet därom laga kraft,

skall inteckningsdomstolen på anmälan förklara inteckningen vara förnyad den dag den offentliga stämningen ingavs. Visas att ansökningen om handlingens dödande förfallit eller blivit genom beslut, som vunnit laga kraft, avslagen, förklare inteckningsdomstolen frågan om förnyelse hava förfallit.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 192 .

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 6 och 8 §§ i förordningen den 13 april 1883 angående förlagsinteckning.

Häri genom förordnas, att 6 och 8 §§ i förordningen den 13 april 1883 angående förlagsinteckning skola erhålla följande ändrade lydelse:

6 §.

Då förlagsinteckning blivit beviljad, teckne rätten bevis därom å den handling, varå den intecknade fordran är grundad.

Huru inteckningshandling, som förkommit, må dödas, därom gälle vad särskilt är stadgat.

8 §.

Vill någon låta förnya förlagsinteckning, uppvis hos den rätt, som inteckningen beviljat, inteckningshandlingen i huvudskrift, och skrive rätten därå bevis om inteckningsförnyelsen. Stånde ock sökanden fritt att inför annan rådstuvurätt förete inteckningshandlingen: den rätt låte, då sådant sker, i sitt protokoll över förlagsinteckningar korteligen intagas vad handlingen innehåller med dag och årtal då den utgavs, av vilken rätt förlagsinteckningen är beviljad, när och under vilken paragraf i protokollet det skedde, och, om inteckningen förut förnyats, när det ägt rum; teckne ock bevis å handlingen att den varit företedd till vinnande av inteckningsförnyelse; sedan ingive sökanden protokollet däröver till den rätt, som beviljat inteckningen, inom tid, som i 7 § sägs; och vare detta så gillt, som om handlingen där blivit företedd.

Har någon, som efter ty särskilt är stadgat sökt dödande av förkommen inteckningshandling, i anledning därav utverkat sig offentlig stämning, och vill han låta förnya inteckningen innan frågan om handlingens dödande blivit slutligen behandlad, ingive han före utgången av den i 7 § stadgade tid till rätten den offentliga stämningen i avskrift. Varder inteckningshandlingen

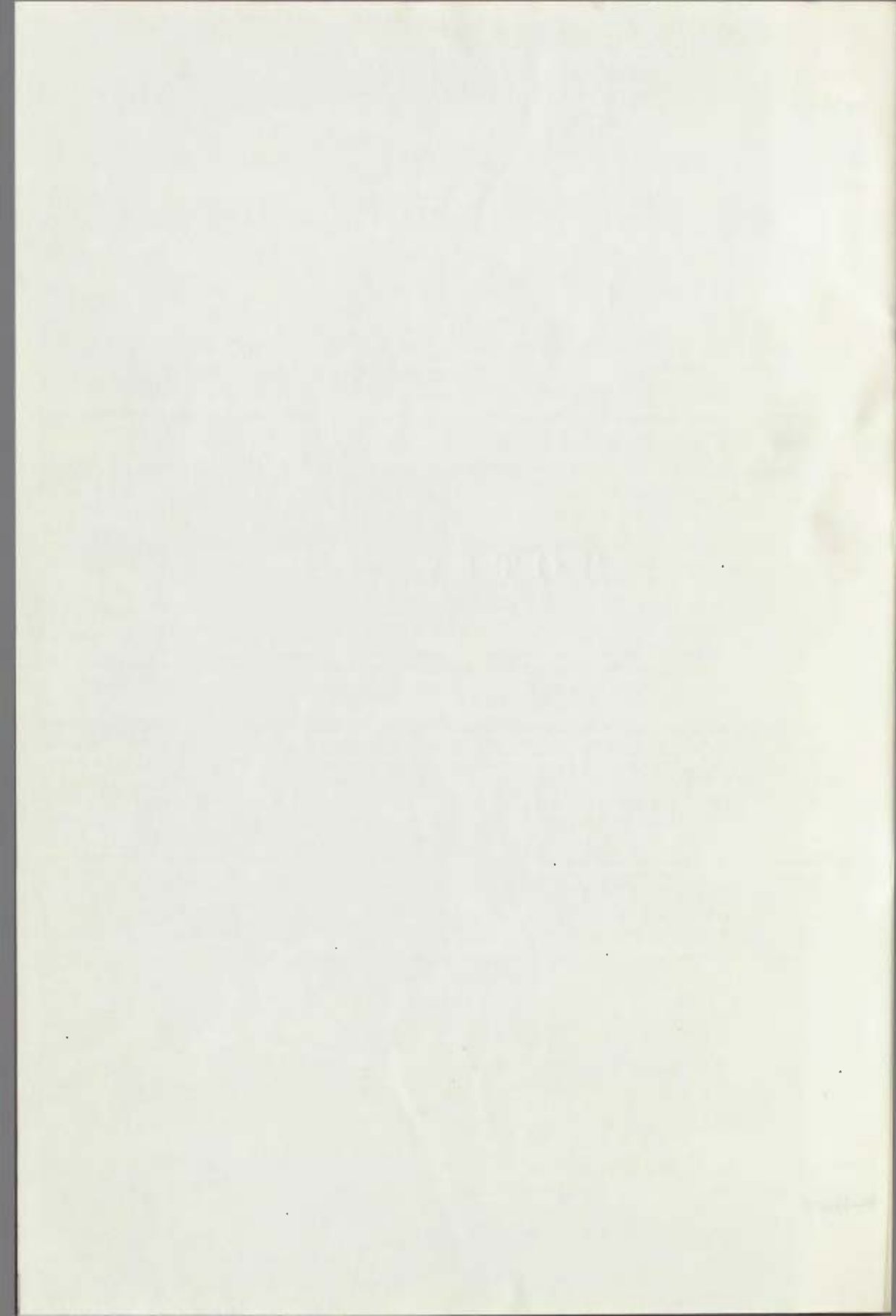
sedermåra dödad, och vinner beslutet därom laga kraft, skall rätten på anmälan förklara inteckningen vara förnyad den dag den offentliga stämningen ingavs. Visas att ansökningen om handlingen dödade förfallit eller blivit genom beslut, som vunnit laga kraft, avslagen, förklare rätten frågan om förnyelse hava förfallit.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 192 .

M O T I V .

Om en handling, vars innehav är av rättslig betydelse för utövande av en fordringsrätt, går förlorad för fordringsägaren, kan denne därigenom komma att i hög grad lida olägenhet. Särskilt gäller detta, därest handlingen är av den natur, att den förpliktades prestationsskyldighet är beroende av att handlingen återställs. Till dylika s. k. presentationspapper äro exempelvis att hänföra löpande skuldebrev, växlar, checkar och konnossement. I den speciallagstiftning, som gäller för vissa hithörande handlingar, har man genom införande av ett särskilt rättsinstitut berett den, som förlorat en dylik handling, möjlighet att under vissa förutsättningar kunna, åtminstone i någon mån, undanröja de menliga följderna av handlingens förlust. Detta rättsinstitut innebär, att handlingen, sedan inför domstol förebragts utredning om att den förstörts eller eljest förkommit samt ett särskilt kungörelseförfarande iakttagits, kan genom beslut av domstolen förklaras rättsligen kraftlös eller, såsom det i allmänhet heter, dödas. Om dödande av växel i nu angiven ordning finnas sålunda bestämmelser i §§ 73—75 av växellagen samt i § 3 av promulgationslagen till samma lag. Enligt 13 § checklagen kan förkommen check dödas, på sätt om dödande av växel finnes stadgat. Slutligen hava i 167 § sjölagen givits regler om dödande av konnossement. Bortsett från växel, check och konnossement, är det emellertid enligt gällande svensk rätt icke möjligt att erhålla myndighets medverkan för dödande av en handling av här angiven beskaffenhet.

Beträffande ett annat slag av handlingar, nämligen skriftliga fullmakter, finnas däremot särskilda bestämmelser om ett dylikt dödningsförfarande. Enligt 17 § i lagen om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område har åt en fullmaktsgivare under vissa omständigheter medgivits rätt att, på därom gjord ansökan, få en fullmaktshandling av överexekutor förklarad kraftlös.

I vår lagstiftning finnas jämväl exempel på att en handling utan medverkan av offentlig myndighet kan sättas ur gällande kraft. När motbok, som av bankbolag utfärdats vid insättning å s. k. sparkasseräkning, förkommit, skall det sålunda enligt 52 och 168 §§ i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse ankomma på den som förlorat motboken att sådant hos bolagets styrelse ofördröjligen anmäla och därvid uppgiva tid och omständigheter, under vilka förlusten timat. Styrelsen för bankbolaget skall då genom kungörelse i före-

skrivnen ordning efterlysa motboken. Därest denna icke inom sex månader efter det sådan efterlysning sista gången ägt rum tillrättakommit, är den, för vars räkning efterlysning skett, berättigad att mot kvitto utbekomma hela sitt tillgodohavande, och äger efter medlens utbetalning motboken icke gällande kraft mot bolaget. Liknande bestämmelser förekomma beträffande sparbanks-motbok i 23 § av lagen den 29 juni 1923 om sparbanker samt beträffande motbok med postsparbanken i § 7 av förordningen den 21 juni 1922 angående postsparbanken.

Rörande utländsk lagstiftning i ämnet må här meddelas följande:

I *Danmark* uppstod i praxis ett mortifikationsförfarande redan på 1700-talet. Denna praxis kodifierades genom förordningen om »Mortification paa bortkomne Gældsbreve» den 7 februari 1823, vartill kommo stadganden i lagen om »Oplagshuse» den 23 februari 1866. Enligt 1823 års förordning kunna till föremål för mortifikation göras skuldförbindelser i allmänhet. Undantagna äro dock alla av staten eller offentliga institutioner utfärdade obligationer och »Pengeeffekter», som äro utställda till innehavaren eller efter skedd transport blivit i utgivarens böcker antecknade såsom lydande på innehavaren.

Ärenden rörande mortifikation av skuldebrev upptagas i första hand av justitsministeriet. Detta äger meddela »Bevilling», som medför möjlighet att efter offentlig stämning till domstol erhålla mortifikationsdom. Frågor om dödande av upplagsbevis handläggas enligt 1866 års lag redan från början av domstol.

Vissa handlingar kunna, när de anmälas vara förkomna, efter ett kungörelseförfarande, varvid domstol ej medverkar, ersättas genom nya handlingar, utan att innehavare av den förkomna handlingen sedermera har någon rätt till talan mot utgivaren. Så är förhållandet med statsobligationer lydande på viss man, sparkasseböcker och, i vissa fall, aktiebolags interimsbevis, aktier och kuponger.

Vid samma tid som i Danmark uppstod i *Norge* ett mortifikationsförfarande, vilket sedermera reglerades genom lag den 6 mars 1869. Föremål för mortifikation är skuldebrev eller annan handling, som måste företes, för att den utfästa rättigheten skall kunna göras gällande eller ingången förpliktelse med befriande verkan fullgöras. Ansökning om dödande göres hos Konungen, som meddelar tillstånd till inledande av mortifikationsförfarande. Sedan detta försiggått, tillkommer det jämväl här rätten att meddela mortifikationsdom. Även i Norge förekommer i fråga om vissa handlingar dödande med mindre omständligt förfarande. Tillstånd att vidtaga sådan åtgärd kan av Konungen meddelas Norges bank, sparbank eller annat »intressentskap». Förkomna aktier kunna icke dödas.

I *Finland* utfärdades den 14 augusti 1901 en lag om dödande av urkunder. Denna lag medgiver mortifikation av obligation, växel eller annan förbindelse, ställd å innehavaren eller å viss man eller order, konnossement, upplagsbevis,

warrant, aktie, talong, försäkringsbrev eller annan dylik handling, vid vilken viss rättighet är bunden eller till vars innehavare förpliktelsen kan giltigen fullgöras. Intecknad skuldsedel kan dödas även om den icke är av löpande beskaffenhet. Ansökan om urkunds dödande skall göras hos domstol, som har att genom offentlig kungörelse kalla den, som innehar urkunden, att uppvisa den inför rätten och anmäla sina anspråk vid äventyr att urkunden eljest blir, där ej laga hinder möter, genom rättens utslag dödad.

Hithörande bestämmelser i *tysk* rätt återfinnas i växelordningen, handelslagboken, den borgerliga lagboken och civilprocessordningen. Föremål för mortifikation äro huvudsakligen växlar och andra orderpapper, såsom t. ex. checkar, konnossement och transportförsäkringspoliser, skuldförbindelser till innehavaren med vissa undantag, aktier och interimbevis härå samt förskrivningar intecknade i fast egendom. Mortifikationsärenden handläggas i domstolsväg.

Enligt den *schweiziska* lagen om obligationsrätten gäller i fråga om alla slag av värdepapper, att en sådan handling, om den förkommer, kan genom beslut av domstol förklaras kraftlös. Såsom värdepapper anses bland annat förbindelser ställda att betalas till innehavaren, växlar och andra orderpapper samt aktier.

I *England* likasom i *Frankrike* är mortifikationsinstitutet okänt. Enligt fransk rätt kan emellertid en innehavare av statsränta, som förlorat sitt statsskuldbevis, med iakttagande av vissa formaliteter — synnerligen lindriga om beviset var ställt till viss man — erhålla rätt att lyfta såväl förfallen ränta som själva kapitalet, i fall återbetalning därav ifrågakommer. För lyftande av ränta å förkommet »räntebevis», som lyder på innehavaren eller är försett med kuponger giltiga i varje innehavares hand, kräves säkerhet, som återställes när preskriptionstiden gått till ända. Efter 1870—1871 års krig, då en stor mängd värdepapper gick förlorad, träffades genom en lag den 15 juni 1872 en liknande anordning i fråga om värdepapper utfärdade av departement, kommuner eller allmänna inrättningar (»établissements publics»).

Att i vårt land finnes behov av ett mortifikationsförfarande jämväl i fråga om andra handlingar än dem, som enligt nu gällande rätt kunna dödas, torde vara allmänt erkänt. Nutida rättsuppfattning kräver, att den, som förlorat en handling, vars innehav utgör villkor för utövande av en rättighet, icke därigenom förlorar möjligheten att göra sin å handlingen grundade rätt gällande. För detta kravs tillgodoseende kan man icke nöja sig med den utvägen att, på sätt som stundom sker, i samband med handlingens utfärdande träffas bestämmelser om anordnande av ett slags dödningsförfarande på enskild väg. I synnerhet är denna utväg otillfredsställande i fråga om handling, som är gällande i innehavarens hand eller eljest är av löpande beskaffenhet, såsom växel eller annat orderpapper. Då den, som i god tro blivit innehavare av en sådan handling, äger göra gällande rätt på grund av handlingen, även om denna skulle hava blivit en föregående innehavare frånstulen eller annorledes utan

dennes vilja kommit ur hans besittning, är det av hänsyn till rättssäkerheten nödvändigt, att bortkommen handlings dödande göres beroende av att särskilda försiktighetsmått iakttagas till tryggande av en eventuell godtroende förvärvares rätt. Säkerhet för ett rätt avvägande av de motsatta intressen, som härvidlag göra sig gällande, kan endast vinnas på lagstiftningens väg.

Frågan om genomförande av en allmän lagstiftning på detta område har sedan länge stått på dagordningen i vårt land. Redan i skrivelse den 2 maj 1906 hemställde riksdagen om framläggande av förslag till lag om dödande av bortkomna handlingar. Sedan Kungl. Maj:t med anledning härav uppdragit åt särskilda kommitterade att, efter överläggning med lagberedningen, utarbeta förslag till lagstiftning i ämnet, blev sådant förslag den 31 december 1907 av kommitterade avlämnat. Detta förslag utgår från samma grundsatser, som kommit till tillämpning i gällande bestämmelser om dödande av växel och konnossement samt ordnar själva mortifikationsförfarandet på huvudsakligen enahanda sätt. Vad angår förskrivningar, för vilka meddelats inteckning i fast egendom, är emellertid förslaget byggt på den förutsättningen att, på sätt förslagits i ett av lagberedningen samtidigt framlagt förslag till lag om inskrivning av rätt till fast egendom, nu gällande förnyelsetvång i avseende å penninginteckningar skulle avskaffas. Även i övrigt har i 1907 års förslag tagits hänsyn till de av lagberedningen föreslagna ändringarna i inteckningsväsendet. Att detta förslag hittills icke lett till någon lagstiftningsåtgärd, har tydligen i främsta rummet sin orsak i att den ifrågasatta revisionen av fastighetsrätten jämte inskrivningsväsendet ännu icke kunnat bliva föremål för slutlig behandling.

En särskild anledning att nu till förnyat övervägande upptaga frågan om införande av ett mortifikationsförfarande har tillkommit genom de bestämmelser, som det nyligen framlagda förslaget till lag om försäkringsavtal innehåller rörande livförsäkringsbrevs rättsliga natur. Dessa bestämmelser innebära bland annat, att försäkringsgivarens skyldighet att utbetala förfallet livförsäkringsbelopp skall vara beroende av försäkringsbrevets företeende. Vill lagstiftaren på detta sätt göra livförsäkringsbrev till presentationspapper, synes härav vara en given följd, att särskild lagstiftning kommer till stånd, som möjliggör dödande av ett bortkommet livförsäkringsbrev.

Det nu framlagda förslaget till lag om dödande av förkommen handling kan sägas innebära en överarbetning av 1907 års förslag i ämnet. I vad det äldre förslaget sammanhänger med de av lagberedningen föreslagna ändringarna i inteckningsväsendet har det självfallet ej kunnat tagas till utgångspunkt vid kommitténs arbete. Även i övrigt innehåller det förslag, som nu framlägges, väsentliga avvikelser från det tidigare. I vissa delar komma avvikelserna att i det följande närmare omnämnas, men en fullständig redogörelse för olikheterna mellan förslagen har ansetts överflödig.

1 §.

I vilken omfattning dödande av förkomna handlingar bör medgivas har varit föremål för delade meningar.

Vad först beträffar beskaffenheten av de handlingar, som härvidlag kunna komma i fråga, har, på sätt i den inledande motiveringen framhållits, behovet av ett dödningsförfarande gjort sig särskilt gällande i fråga om handlingar, vilkas företeende utgör villkor för rätt att kräva betalning eller påkalla fullgörande av annan förpliktelse. Att dylika s. k. presentationspapper såsom regel böra kunna bliva föremål för dödande är allmänt erkänt. Denna grundsats har ock kommit till uttryck i förevarande paragraf.

Såsom exempel på handlingar av angivet slag nämnes i den föreslagna lagtexten i främsta rummet löpande skuldebrev. Därmed förstås enligt vad som framgår av 10 § promulgationslagen till utsökningslagen skuldebrev, som är ställt att betalas till innehavaren eller till viss man eller order. Att, på sätt stundom ifrågasatts, införa ett dödningsförfarande jämväl beträffande skuldebrev, som äro ställda allenast till viss man, har kommittén funnit sig icke kunna förorda. Då ett dylikt skuldebrev utställts endast för att tjäna såsom bevis för gäldenärens utfästelse, är det för borgenärens rätt att kräva betalning ej nödvändigt att skuldebrevet företes. Till den, som en gång varit fordringsberättigad, äger å andra sidan gäldenären, utan hinder av att handlingen icke företes, med frigörande verkan erlægga betalning, till dess han blivit i behörig ordning underrättad om att fordringen överlåtits å annan. Är det obestridd eller bevisligt, att fordringsrätten tillkommer den, som uppgivit sig hava förlorat ett icke löpande skuldebrev, är det sålunda för utövande av dennes rätt icke av nöden att handlingen dödas; en vägran från gäldenärens sida att under sådana förhållanden erlægga betalning måste anses obefogad.

Har emellertid inteckning meddelats till säkerhet för ett icke löpande skuldebrev, göra sig särskilda synpunkter gällande. För att en penninginteckning skall kunna förnyas är det nödvändigt att fordringshandlingen uppvisas hos rätten. Utan hjälp av ett mortifikationsförfarande är det alltså icke möjligt för den, som förlorat en inteckningshandling, att genom inteckningens förnyelse bevara sin inteckningsrätt. Mortifikationen möjliggör däremot utfärdande av en ny handling, som i detta avseende kan ersätta den förkomna. För den intecknade fastighetens ägare kan det uppenbarligen även i andra hänseenden vara av vikt att förkommen inteckningshandling blir dödad och ersatt med en ny handling, som svarar mot den dödade. Vid nu angivna förhållanden har kommittén ansett förslagets bestämmelser böra äga tillämpning å inteknad förskrivning, även om den ställts till viss man.

Enligt vad den föreslagna lagtexten utvisar har kommittén ansett sig böra uttryckligen framhålla att förutom beträffande löpande skuldebrev förslaget skall äga tillämpning å växlar och konnossement samt sålunda ersätta nu gällande bestämmelser om sättet för dödande av dylika handlingar. Till hand-

lingar, som måste anses äga karaktär av presentationspapper och sålunda falla in under förslaget, höra dessutom bland annat checkar. Därest vad kommittén i förslaget till lag om försäkringsavtal tillstyrkt beträffande livförsäkringsbrev blir upphöjt till lag, tillkommer, såsom i det föregående erinrats, ytterligare ett presentationspapper, som bör kunna bliva föremål för dödande. Tänkbart är även, att när sjöförsäkring eller annan transportförsäkring tages å varor, försäkringsbrevet erhåller en sådan karaktär, att dess företeende utgör villkor för utfående av försäkringsbeloppet.

De skäl, som föranlett kommittén att föreslå möjlighet att döda sådana skriftliga fordringsbevis, som äro att anse såsom presentationspapper, göra sig med samma styrka gällande i fråga om en annan grupp av handlingar nämligen aktiebrev. Ej sällan förekommer, att aktier utställas till innehavaren och därigenom bliva av löpande beskaffenhet. På sätt i motiveringen till 1 § i 1907 års förslag erinras, kunna för övrigt aktier, om de äro ställda till viss man, av denne förses med blancoindossament, varefter de, så länge sådant indossament ej är utfyllt, enligt stadgad praxis omsättas på enahanda sätt som innehavareaktier. Men även beträffande aktie, som ej har den karaktär, som nu angivits, kan innehavet vara av rättslig betydelse. Enligt 28 § i lagen om aktiebolag är den, till vilken aktie, ställd till viss man, övergått, ej gent emot bolaget att anse såsom aktieägare innan han blivit införd i aktieboken, och för sådan registrering kräves enligt samma paragraf att aktiebrevet företes.

I vissa utländska lagar uppräknas bland handlingar, som kunna dödas, även s. k. talong, som åtföljer aktiebrev eller obligation. Kommittén anser emellertid i likhet med författarna av 1907 års förslag, att något behov att kunna döda talonger icke föreligger. En talong är efter dess vanliga ordalydelse blott ett legitimationspapper, utfärdat i ändamål att för innehavaren av aktiebrevet eller obligationen underlätta utbekommandet av nytt kupongark, men rätten att utfå detta är ej ovillkorligen bunden vid talongens avlämnande. Uppvisas huvudhandlingen, torde det nya kupongarket kunna utlämnas till dennas innehavare utan att talongen avlämnas, endast handlingen förses med påskrift om utlämnandet. Har så skett, kan en innehavare av talongen sedermera icke påstå någon rätt att utfå det nya kupongarket. Förkommer talong, är det sålunda icke nödvändigt att låta döda densamma för att förhindra nya kupongers utlämnande till tredje man, som tilläventyrs kan hava kommit i besittning av talongen.

Inom vissa av de rättssystem, som tillåta dödande av såväl innehavarepapper som andra handlingar, har i avseende å förutsättningarna för rätten att erhålla mortifikation gjorts åtskillnad mellan dessa båda grupper av handlingar. Enligt den förut omförmälda norska lagen är det sålunda för dödande av en till innehavaren ställd handling icke nog, att det kan antagas att handlingen gått förlorad för rätte innehavaren; i olikhet mot vad som gäller om handlingar i allmänhet kräves det, att sannolikhetsbevis förebringas för att handlingen förstörts, så att ingen rimlig utsikt finnes för dess företeende.

Samma regel lærer utan stöd av uttryckligt lagbud tillämpas i Danmark.¹ Å andra sidan innebär lagstiftningen i Finland, Tyskland och Schweiz i fråga om handlingar, som äro gällande i innehavarens hand, att dödande kan ifrågakomma icke blott när dylik handling kan antagas vara förstörd utan även när den antages vara förkommen. Samma ståndpunkt intogs av 1907 års förslag, och kommittén har för sin del trots det vara alltför strängt och kunna leda till obillighet, om man ville för innehavarepapper — dit enligt vår rätt bland annat löpande skuldebrev äro att hänföra — kräva sannolikhetsbevis om handlingens förstörande.

2 §.

Den grundsats, som fått sitt uttryck i stadgandet i promulgationslagen till växellagen § 3, nämligen att ansökan om dödande av växel skall göras hos rätten i betalningsorten, bör utan tvivel tillämpas på alla handlingar, vilkas dödande påkallas. Kommittén har därför föreslagit, att ansökan skall ingivas till rätten i den ort, där förpliktelsen skall fullgöras. Ofta innehåller handlingen ej någon bestämmelse om viss betalningsort. I sådant fall synes ansökningen — såsom kommittén också föreslagit — böra göras hos den rätt, där den förpliktade är skyldig att svara i tvistemål, som angå gäld i allmänhet. Enär enligt vår rätt löpande förskrivningar skola infrias hos gäldenären, leda i fråga om sådana handlingarna de båda reglerna till samma resultat. När fråga är om en handling, som är in-tecknad i fast egendom, tomträtt eller vattenfallsrätt eller i fartyg, är det i de flesta fall in-teckningsrätten, som utgör det för borgenären väsentliga; av underordnad betydelse är däremot bevarandet av den personliga fordran, som på grund av den förkomna handlingen kunnat göras gällande mot utgivaren eller någon, som iklätt sig betalningsskyldighet för handlingens innehåll. På grund härav och då dessutom åt in-teckningsdomstolen måste, såsom i 10 § föreslås, uppdragas att vidtaga vissa åtgärder i avseende å in-teckningen, har kommittén ansett lämpligast och enklast, att dödande av en handling, som är in-tecknad i fast egendom, tomträtt eller vattenfallsrätt eller i fartyg, skall göras hos den rätt, som meddelat in-teckningen.

Stadgandet i 167 § sjölagen, att dödande av konnossement skall sökas hos rätten i fartygets bestämmelseort, vilar utan tvivel på den tanke, som kommit till uttryck i första punkten av kommitténs förslag till förevarande paragraf: dödandet skall sökas, där förpliktelsen skall fullgöras. Men sedan de s. k. genomgående konnossementen kommit i mera allmänt bruk, kan det lätt inträffa, att konnossementsutfärdaren förbundet sig att leverera godset å annan ort än fartygets bestämmelseort. Kommittén har därför föreslagit, att forum för dödande av konnossement skall vara rätten i *godsets* bestämmelseort.

¹ Se Lassen: Haandbog i Obligationsretten, Almindelig Del, 3 uppl. (1917—1920) § 58 vid not 41.

Vid tillämpning av de i första stycket föreslagna bestämmelserna kan det inträffa, att flera domstolar kunna ifrågasättas såsom behöriga. Om detta beror därpå att förpliktelse enligt handlingen åligger flera, som icke hava samma forum, följer av 10 kap. 6 § rättegångsbalken, att dödande kan sökas vid vilken som helst av de domstolar, där någon av de förpliktade har sitt personliga forum. Samma regel synes böra gälla även i andra fall, då reglerna i första stycket medföra behörighet för flera domstolar, såsom när fordringshandlingens är in-tecknad i fastigheter inom olika domstolsområden eller en växel är betalbar å flera orter. I överensstämmelse härmed är paragrafens andra stycke avfattat.

3 §.

För att den åtgärd, som förslaget avser, skall kunna ifrågakomma förut-sättes givetvis att uppgift kan lämnas om sådana kännemärken å den förkomna handlingen, att den kan skiljas från andra av samma slag. Härom har i denna paragraf intagits en erinran i överensstämmelse med § 3 promulgationslagen till växellagen och med 167 § sjölagen.

4 §.

Ehuru förslaget utgår från att en handlings dödande icke bör utöva någon direkt inverkan å dens rättsställning, som är förpliktad på grund av handlingen, har det likväl syntts vara av vikt, att när någon gjort ansökan om dödande av förkommen handling, underrättelse därom lämnas den förpliktade. I många fall torde han vara i tillfälle att lämna upplysningar, ägnade att belysa frågan, huruvida handlingen bör antagas hava förkommit för sökanden eller icke. Kommittén har också ansett sig kunna utgå från att den förpliktade i vederbörande rättsägares och sanningens intresse skall vara villig att gå rätten till handa med de meddelanden, som han är i tillfälle att lämna. Vad särskilt obligationer och aktier beträffar bör det kunna påräknas, att om någon lyfter ränta eller utdelning å handling, om vars dödande ansökning gjorts, obligationsutfärdaren eller aktiebolaget anmäler förhållandet för rätten.

5 §.

Då rätten har att i möjligen förefintliga okända rättsägares intresse tillse, att dödande av en handling icke obehörigen beslutes, kan rätten icke nöjas med att mer eller mindre ingående granska den utredning, som sökanden framlägger till stöd för sin talan. Yppas anledning till antagande, att viss omständighet, som sökanden förbisett eller förbigått, är ägnad att lända till upplysning i ärendet, bör rätten kunna förelägga honom att införskaffa utredning därom. Likaså bör rätten kunna förelägga sökanden att införskaffa uttalanden i ämnet från personer, som kunna förväntas hava kannedom om den förkomna handlingens öde, såsom t. ex., när fråga är om livförsäkring, den å vars liv försäkringen meddelats. Såsom en ytterligare garanti mot obehörigt påkallande av mortifikation och på samma gång ett medel att fylla

det sannolikhetsbevis för åtgärdens befogenhet, som sökanden lyckats prestera, bör föreläggande för sökanden att med ed bekräfta sina uppgifters riktighet kunna av rätten beslutas.

6 §.

För att ansökningen, sedan den i 3 och 4 §§ föreskrivna utredning förbragts, skall föranleda vidare åtgärd från rättens sida, förutsättes, att utredningen innefattar erforderlig bevisning om riktigheten av sökandens uppgift, att handlingen för honom förstörts eller eljest förkommit. Han måste söka visa att han ej blott varit behörig innehavare av handlingen utan även, medan så ännu var förhållandet, förlorat densamma. Fullgiltiga bevis härför kunna emellertid icke begäras. Sökanden torde nästan aldrig kunna förebringa sådana. Men skulle i något fall dylik bevisning kunna presteras, förlorar mortifikationen över huvud sin mening, enär gäldenären under sådana förhållanden bör vara skyldig att utan vidare fullgöra sin betalning. För övrigt måste i olika hänseenden ställas olika krav på bevisningens styrka. Sin uppgift, att han innehaft handlingen, bör sökanden kunna styrka med en till visshet gränsande sannolikhet, men i fråga om de omständigheter, under vilka handlingen gått förlorad, måste man nöja sig med vida mindre. Dessa gradationer kunna emellertid icke komma till uttryck i lagen; där kan endast uttalas den allmänna regeln: sökanden har att visa sannolika skäl.

För det fall att rätten prövar sannolika skäl föreligga för sökandens uppgifter innehåller förevarande paragraf bestämmelser om huru förfarandet skall inledas: rätten skall förelägga sökanden att å viss rättegångsdag fullfölja ansökningen samt utfärda offentlig stämning, vilken anslås å rättens dörr och kungöres i tidningarna.

När det gäller att åstadkomma den offentlighet, som detta kungörande åsyftar, synes huvudvikten ligga på att träffa en sådan ordning, att den, som vill planmässigt tillse, att icke någon handling, om vilken han har att taga vård, blir föremål för mortifikation, sättes i tillfälle att med minsta möjliga kostnad och besvär systematiskt följa samtliga förekommande mortifikationskungörelser. Detta syfte synes bäst vinnas, om det stadgas, att kungörelsen skall införas i Post- och Inrikestidningar, men att detta icke får ske när som helst under året, utan skall äga rum i ett visst tidningsnummer bestämt av rätten, som därvid har att välja mellan några få av lagen anvisade nummer — enligt förslaget första numret i varje kvartal. Den, som vill vara viss om, att hans rätt ej genom en mortifikationsåtgärd förnärmas, behöver då blott genomgå fyra nummer om året. Samma kungörelses införande flera gånger skulle för honom vara mera till olägenhet än till gagn, och sannolikheten för att kungörelsen tillfälligtvis skulle komma för andra intresserades ögon bleve genom ett upprepat införande praktiskt taget icke ökad. Däremot kan i vissa fall kungörelsens införande i tidning i orten finnas ändamålsenligt, och kommittén har därför ansett det böra lämnas rätten öppet att därom förordna.

Tiden mellan dagen för fullföljd av ansökningen och dagen för kungörelsens införande i Posttidningen skall enligt kommitténs förslag avpassas så, att den icke understiger ett eller överstiger två år. Enligt § 3 i promulgationslagen till växellagen skall den tid av ett år, inom vilken växel bör uppvisas, räknas från sista kungörandet, om växeln då var förfallen, men eljest från förfalldagen. Handlingens förfallotid är naturligtvis en omständighet, till vilken hänsyn bör tagas vid bestämmande av fullföljdsdagen; det är en påtaglig fördel, om denna kan bestämmas så, att förfalldagen infaller före proklamati- dens utgång, likasom det ock är önskvärt, att om den handling, vars dödande begäres, medför rätt till vissa periodiska likvider, såsom ränta eller amortering, en eller flera sådana likviders förfalldagar inträffa under proklamati- den. Men kommittén har icke ansett nödigt att genom ett uttryckligt påbud i lagen erinra domstolen om lämpligheten av att taga hänsyn till sådana omständig- heter. Den tidslängd av ända till två år, som förslaget medgiver, torde för de allra flesta fall bereda rätten möjlighet att taga tillbörlig hänsyn till för- fallotiden. Visserligen förekomma hos oss räntelösa löpande försäkringar med viss, ganska avlägsen förfallotid; men om dödande av en så beskaffad hand- ling begäres, måste garantien mot missbruk ligga i stränga fordringar på beviset för att den gått förlorad.

7 §.

Enligt gällande bestämmelser om dödande av växel och konnossement äger sökanden, sedan proklamati- den gått till ända, när som helst fullfölja ansök- ningen. När numera till dödande kunna ifrågakomma många slags handlingar, som icke äro så kortfristiga som fallet i allmänhet är med de ovan nämnda, kan det icke lämpligen få stå sökanden fritt att hålla ärendet oavgjort hur länge som helst. Fullföljer han ej ansökningen på den av rätten bestämda dagen eller är han då ej beredd att styrka, att stämningen blivit behörigen kungjord, synes ansökningen, såsom i denna paragraf föreslås, böra anses förfallen.

8 §.

Enligt ordalagen i promulgationslagen till växellagen kan dödande av växel, sedan offentlig stämning blivit utfärdad, icke hindras annorledes än genom växelns uppvisande för rätten. Detsamma gäller enligt 167 § sjölagen i fråga om konnossement. Dessa bestämmelser synas emellertid, även om de kunna så tolkas, att med handlingens uppvisande är att likställa det fall, att det inför rätten styrkes, att handlingen finnes i behåll, icke erbjuda tillräcklig garanti för att den rätt, som kan tillkomma en eventuell godtroende inne- havare av handlingen, blir i möjligaste mån skyddad. Det torde av hänsyn till denne vara nödvändigt att låta mortifikationsförfarandet avbrytas även när en omständighet föreligger, som, utan att innebära fullt bevis att handlingen fortfarande finnes i behåll, dock ger skälig anledning till sådant antagande. Vad särskilt obligationer angår kan såsom exempel på en dylik omständighet

nämnas, att en till den förkomna obligationen hörande kupong blivit efter den offentliga stämningen inlöst utan att det blivit utrett vem som uppburit beloppet.

9 §.

Att en handling blivit, såsom det i 8 § heter, genom beslut av rätten dödad, innebär, på sätt av själva uttryckssättet framgår, att därest handlingen mot förmodan fortfarande skulle finnas i behåll, dess innehav icke längre utgör något bevismedel eller grundar någon rätt för den, som har eller kan få handlingen i handom. Uppenbart är emellertid, att denna negativa verkan av beslutet icke kan för den, som utverkat handlingens dödande, vara till fyllest. Det huvudsakliga syftet med handlingens dödande är ju att sätta den, som förlorat handlingen, i tillfälle att utan hinder därav göra sina rättsanspråk gällande. För vinnande av detta mål är det tydligen nödvändigt att, på sätt i 9 § föreslås, låta dödandet medföra den verkan, att den förpliktade icke längre kan såsom villkor för den i handlingen utfästa prestationen kräva handlingens återställande. Å andra sidan innebär vad sålunda föreslagits, att den förpliktade äger utgå från att den, som utverkat handlingens dödande, är behörig rättsägare. Till den, som låtit döda ett fordringsbevis av den art, som i förslaget avses, äger sålunda gäldenären med befriande verkan erlagga betalning. För bedömande av frågan, huruvida betalningsskyldighet för gäldenären över huvud föreligger eller icke, kan däremot någon betydelse icke tillmätas den omständigheten att handlingen blivit dödad. Invänder gäldenären, att någon giltig fordringsrätt aldrig uppkommit eller att den fordran, som en gång kunnat grundas å handlingen, genom betalning upphört, bör hans rättsställning alltså icke kunna försämrans genom handlingens dödande. Oberört blir också rättsförhållandet mellan sökanden och en tredje man, som kan visa, att fordringsrätt, oberoende av handlingens innehav, tillkommer honom framför sökanden. Om exempelvis en tidigare innehavare av handlingen kan visa, att handlingen blivit honom obehörigen avhänd och av sökanden förvärvat i ond tro, äger denne tidigare innehavare, såvida icke gäldenären redan erlagt betalning till sökanden, kräva att betalningen sker till honom och icke till sökanden. Har sökanden på grund av beslutet om dödande uppburit likvid av godtroende gäldenär, äger den tidigare innehavaren ett ersättningsanspråk mot sökanden.

För sökanden kan det ofta vara av vikt att erhålla en ny handling i den dödades ställe. Särskilt gäller detta i fråga om ännu icke förfallna fordringsbevis samt om inteckningar och aktier. Med hänsyn härtill innebär förslaget, i överensstämmelse med den utländska lagstiftningen i ämnet, skyldighet för den, som är förpliktad att fullgöra vad i handlingen blivit utfäst eller vars egendom på grund av inteckning eller eljest häftar för utfästelsen, att utfärda ny handling som svarar mot den dödade. Avfattningen av den bestämmelse härutinnan, som upptagits i förevarande paragraf, utmärker, att det står den förpliktade öppet att mot yrkande om ny handling utställande invända att fordringen aldrig uppkommit eller att den upphört.

Är inteckning meddelad på grund av en handling, som blivit dödad, bör givetvis, på sätt i paragrafens andra stycke föreslagits, sökanden äga att få det nya exemplaret av handlingen försett med bevis om inteckningen, en åtgärd, som lämpligen torde böra ankomma på ordföranden i den domstol, som meddelat mortifikationsbeslutet.

Enligt 74 § växellagen gäller, att sedan offentlig stämning i mål angående dödande av förkommen växel blivit utfärdad, växelgivaren är pliktig att mot säkerhet utställa nytt växelbrev. Var den förkomna växeln godkänd, åligger det godkännaren att när förfallotiden är inne mot säkerhet betala till den, som visar sin rätt att betalningen uppbära. Dessa föreskrifter, vilka överensstämma med motsvarande stadganden i den danska och den norska växellagen, kunna icke lämpligen nu bliva föremål för ändring. Detsamma gäller beträffande stadgandet i 167 § sjölagen om rätt för den, som begärt dödande av konnossement att, sedan offentlig stämning ågått, utbekomma godset mot ställande av säkerhet.

10 §.

I fastighets- och fartygskreditens intresse är det av vikt, att när någon sökt dödande av handling, varmed på grund av inteckning följer panträtt, anteckning om förhållandet samt om rättens slutliga utslag i ärendet så snart ske kan göres i inteckningsprotokollet och inteckningsboken. Därigenom blir det möjligt för den, som beviljar lån mot säkerhet av sådan inteckning, att ur gravationsbeviset inhämta upplysningar rörande eventuella mortifikationsåtgärder.

12 §.

I alla de länder, vilkas lagstiftning på detta område blivit i det föregående omnämnd, hava banksedlar, med hänsyn till den obetingade kredit de måste åtnjuta, undantagits från gällande bestämmelser om dödande av bortkomna handlingar. Samma ståndpunkt har även kommit till uttryck i förslaget.

Däremot har kommittén icke kunnat ansluta sig till den ståndpunkt, som 1907 års förslag, i likhet med finsk och tysk rätt, intagit i avseende å ränte- och vinstkupongers undantagande från dödande. Till stöd för denna ståndpunkt har anförts, att kuponger ofta företeddes till inlösen i sådana mängder, att det skulle vara förbundet med de största svårigheter för utställaren att vid infriandet efterse, huruvida icke någon kupong till äventyrs kunde hava blivit dödad vare sig självständigt eller i sammanhang med huvudhandling, en svårighet vilken ansetts göra sig i ännu högre grad gällande därest flera inlösningsställen, varav en del kanske i utlandet, funnes. En sådan granskning skulle för övrigt, har man menat, taga en betydlig tid i anspråk och därigenom bereda kuponginnehavaren, vilken icke skulle vilja åtnöjas med annat än så gott som omedelbar inlösen, olägenheter, som icke skulle uppvägas av fördelen att möjligen kunna få en eller annan förkommen kupong dödad.

Kommittén är icke blind för att mortifikationsförfarandets tillämpande å ränte- och vinstkuponger kan medföra besvär och olägenhet för den, som har att inlösa dessa. De farhågor, som härutinnan kunna hysas, böra likväl icke överdrivas. Vad obligationer beträffar är det redan för närvarande i många fall nödvändigt att verkställa en noggrann granskning av de till inlösen föredda kupongerna för att förhindra, att kuponger till utlottade obligationer bliva inlösta. Uppenbart är, att i dylika fall granskningsarbetet icke kan bli i nämnvärd grad försvårat därigenom att antalet av de kuponger, som av nu angiven anledning icke böra inlösas, ökas med en eller annan kupong, som må hava blivit dödad. Å andra sidan måste det uppenbarligen medföra en avsevärd fördel för innehavare av obligationer och aktier, att kuponger kunna dödas antingen i samband med en förkommen obligation eller aktie eller utan sådant sammanhang, ity att den, som förlorat kupongerna, eljest löper fara att måhända för en lång tid framåt gå miste om ränta eller utdelning.

I motiveringen till 1907 års förslag erinrades om att det under vissa förhållanden även med avseende å andra handlingar än banksedlar kunde vara önskvärt, att de undantoges från dödande. Särskilt i vårt land, där icke blott staten utan även kommuner och allmänna kreditanstalter hade stora obligationslån placerade i utlandet och säkerligen allt fortfarande komme att vända sig till utlandet för erhållande av sådana lån syntes det kommitterade vara av vikt, att möjlighet vore för handen att undantaga obligationer från den ifrågasatta lagstiftningens tillämpningsområde. Det läte nämligen väl tänka sig, att utländska penninginstitut kunde finna det vara förenat med en viss risk för utländska innehavare av svenska obligationer, att dylika i Sverige kunde göras till föremål för ett mortifikationsförfarande, om vilket obligationsinnehavarna enligt sakens natur måste förbliva i okunnighet. Vad sålunda anförts i fråga om obligationer äger enligt kommitténs tanke tillämpning jämväl å aktier som äga marknad i utlandet. För tillgodoseende av nu angivna synpunkter torde det emellertid icke vara påkallat att, på sätt i 1907 års förslag ifrågasattes, överlämna åt enskilda att, när de finna det för gott, genom förbehåll i handlingar, som av dem utfärdas, undantaga dessa från det föreslagna mortifikationsförfarandet. En tillfredsställande lösning synes kunna vinnas genom att låta det ankomma på Konungen att beträffande obligationer eller aktier, som prövas ägnade att i större omfattning vinna avsättning utom riket, förordna att dödande ej må äga rum. I överensstämmelse härmed är andra stycket av förevarande paragraf avfattat.

Såsom kommittén i den inledande motiveringen påpekat, finnas i gällande lagstiftning särskilda enklare föreskrifter om dödande av förkommen spar-kassebok och motbok med sparbank eller med postsparbanken. Dylika handlingar kunna i själva verket näppeligen uppfattas såsom presentationspapper. Enligt lag får motbok ej inrättas så, att den är gällande i innehavarens hand, och vid sådant förhållande synas de lagbestämmelser, som äro givna om

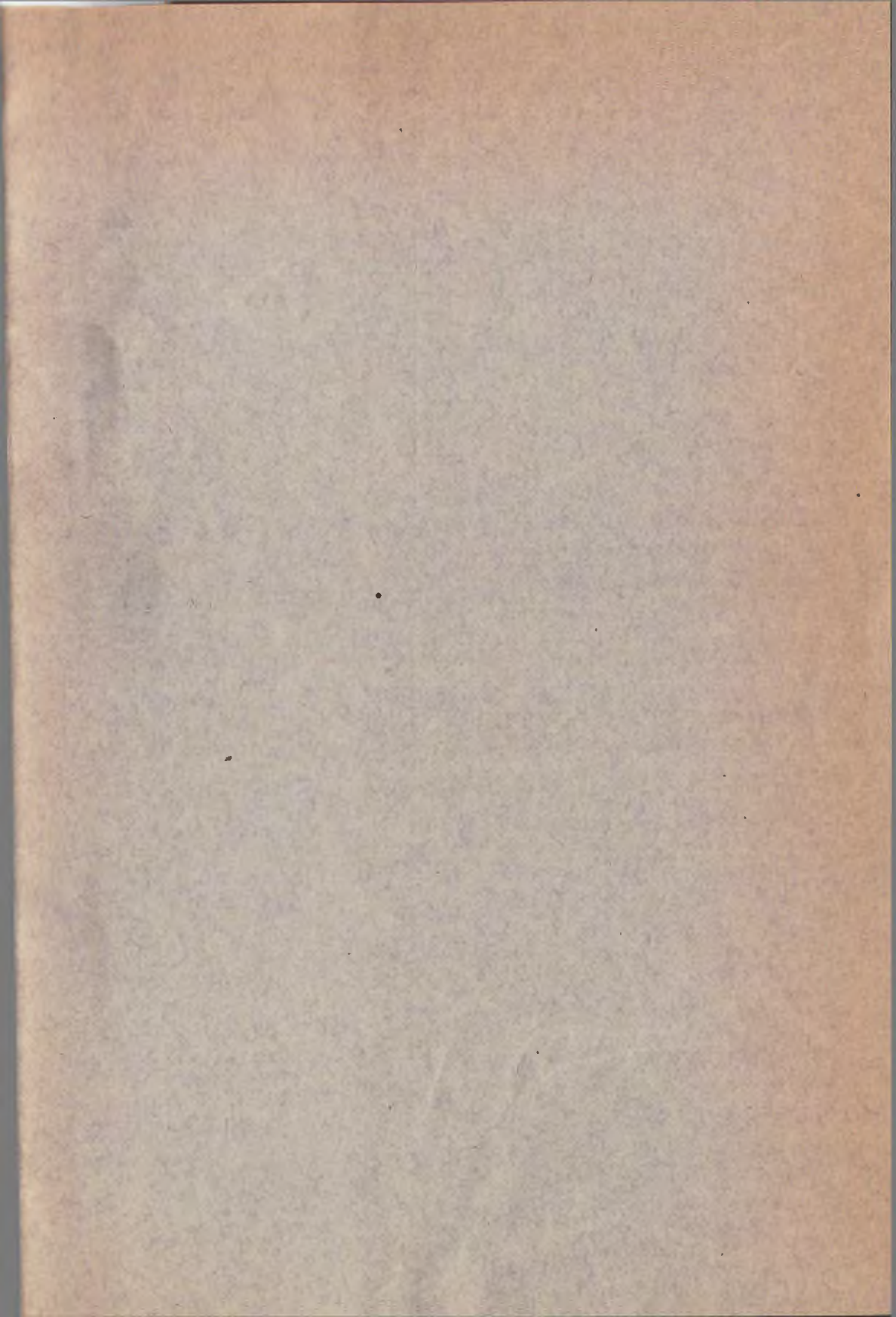
insatta och uttagna medels antecknande i motbok, ej kunna betraktas annorlunda än såsom ordningsregler, tillkomna av helt andra hänsyn än omtanken om tredje man, å vilken insättares rätt enligt motbok kan hava övergått.

Är denna uppfattning riktig, skulle ifrågavarande motböcker, utan att i förevarande lagförslag omnämnas såsom undantagna från det föreslagna morfifikationsförfarandet, falla utanför förslagets ram. Till förebyggande av varje missförstånd har det emellertid ansetts lämpligt att, på sätt i förevarande paragraf skett, angiva, att de nu föreslagna bestämmelserna icke verka rubbning i de särskilda föreskrifter, enligt vilka motböcker av ifrågavarande slag kunna utan domstols medverkan dödas genom ett enkelt kungörelseförfarande.

Förslag till lag om ändrad lydelse av 167 § sjölagen. Enligt förslaget till lag om dödande av förkommen handling skall jämväl konnossement dödas i den ordning förslaget innehåller. Till följd härav måste ur 167 § sjölagen uteslutas sådana föreskrifter, som avse själva förfarandet vid dödande av konnossement. Paragrafen har därför blivit omarbetad på sätt förslaget utvisar.

De övriga lagförslagen. Då det kan inträffa, att den, som förlorat en intecknad fordringshandling, icke hinner få handlingen dödad, innan tiden för förnyelse av inteckningen utgår, har det ansetts påkallat, att låta den, som sökt dödande av förkommen inteckningshandling, genom ingivande av den offentliga stämningen i avskrift bevara sin rätt att, om handlingen sedermera dödas, få inteckningen förnyad.

Statens offentliga utredningar 1925

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvård.

Utkast till ändrad lydelse av vissa paragrafer i kungl. stadgan den 22 juni 1920 med vissa föreskrifter ang. domsagornas förvaltning. [14]
Förberedande utkast till strafflag. Förfalskningsbrotten. [22]
Förslag till lag om dödande av förkommen handling m. m. [25]
Förslag till lag om gälda betalning genom penningars nedläggande i allmänt förvar. [26]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Byggnadsstyrelsesakkunnigas betänkande angående omorganisation av byggnadsstyrelsens byggnadsbyrå m. m. [18]
Betänkande ang. ordnandet av statens byggnadsverksamhet inom Stockholm. [16]
Förslag till löne reglering för landsfogdar och landsfiskaler m. m. [28]
1921 års pensionskommittés betänkande. 4. Betänkande med förslag till militär tjänstepensionslag. [24]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden.
81. Den svenska tvättmedelsindustrin. [3] 29. Den svenska skolindustrin. [8] 30. Den svenska cementindustrin. [4] 32. Den svenska porslinsindustrin. [5] 33. Tryckeri- och pappersförädlingsindustri i Sverige. [6]
Betänkande med förslag till grunder för avsättning till de affärsdrivande verkens förnyelsefonder m. m. [9]
Förslag till förordning ang. statlig inkomst- och förmögenhetsskatt. [10]

Politi.

Socialpolitik.

Det svenska skogsbrukets förutsättningar och historia. [11]
Sveriges enskilda skogar. [12]
Konsumtkooperationen i Sverige. [16]

Hälso- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Betänkande betr. vattenfallsstyrelsens landsbygdstaxor m. m. [18]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Utredning rörande fiskerättsförhållandena vid rikets kuster. Del 1. [19] Del 2. [20]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk

Industrl.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Betänkande med utredning och förslag angående socialförsäkringens organisation. [8]
Förslag till lag om försäkringsavtal. [21]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Utredning av vissa frågor rörande privatläroverken. [1]

Försvarsväsen.

Underofficerssakkunnigas yttrande och förslag. [7]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Betänkande rörande det s. k. Genèveprotokollet angående avgörande på fredlig väg av internationella tvister. [17]